

Врз основа на член 43, став 2, точка 23 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 178/2021), а имајќи го предвид Законот за научно-истражувачка дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 46/08, 103/08, 24/11, 80/12, 24/13, 147/13, 41/14, 145/15, 154/15, 30/16 и 53/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 257/20 и 163/21), Националниот совет на седницата одржана на 27.10.2022 година донесе

ПРАВИЛНИК
за стандардите и нормативите за основање
на научни институти и за вршење научно-истражувачка дејност

I. Општи одредби

I.1. Предмет на уредување

Член 1

Со овој Правилник за стандардите и нормативите за основање на научни институти и за вршење научно-истражувачка дејност (во натамошниот текст: Правилникот) се утврдуваат стандардите и нормативите чие исполнување е неопходно за основање на научни институти како единици на универзитет насочени кон наука, јавна, мешовита и приватна научна установа (во натамошниот текст: научно - истражувачки институции во смисла на овој Правилник) и самостоен истражувач.

I.2. Цел

Член 2

Целта на овој Правилник е со примена на стандардите и нормативите утврдени со овој Правилник да се обезбеди квалитет на научно-истражувачката дејност во Република Северна Македонија со јасна стратегија за подигање на научно-истражувачкото ниво, создавање, заштита и пренесување на истражувачки, стручни знаења и вештини, поттикнување на технолошкиот развој и примена на резултатите од научно-истражувачките активности со цел унапредување на науката.

I.3. Услови за основање

Член 3

Условите кои треба да ги исполнат јавните, мешовитите и приватните научни установи, се утврдени со Законот за научно-истражувачка дејност, а покрај тие услови, при основањето треба да ги исполнуваат и стандардите и нормативите утврдени со овој Правилник.

Самостојниот истражувач може да врши научно-истражувачка дејност доколку, покрај општите услови за вршење на дејноста ги исполнува и посебните услови согласно членот 22 од Законот од научно-истражувачка дејност.

Член 4

Условите кои треба да ги исполнат јавните научни установи утврдени со Законот за научно-истражувачка дејност се однесуваат и за единиците на универзитетот насочени кон наука (научни институти). Покрај тие услови, при основањето единиците на универзитетот насочени кон наука (научни институти), треба да ги исполнуваат и стандардите и нормативите утврдени со овој Правилник.

II. Стандарди за основање на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник и за вршење научно-истражувачка дејност

Член 5

За основање на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник, и за вршење научно-истражувачка дејност потребно е да бидат исполнети следните стандарди:

1. Причини, цели и оправданоста за основање;
2. Научно-истражувачко поле;
3. Просторни услови
4. Опрема за остварување на научно-истражувачка и стручна дејност
5. Извор на финансиски средства;
6. Научен и наставно-научен кадар.
7. Административен и помошно-технички кадар;
8. Планирање и контрола;
9. Научноистражувачка и стручна работа
10. Библиотека;
11. Информатичко – технички ресурси и
12. Јавност во работата.

II.1. Причини, цели и оправданоста за основање

Член 6

Научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник имаат јасно утврдени причини, цели и оправданоста за основање, кои се во согласност со целите на научно-истражувачката дејност утврдени со закон.

Целите ја покажуваат општествената оправданост за основањето на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник која произлегува од потребата за континуирано унапредување на научно-истражувачката дејност, унапредување на користењето на резултатите од истражувањата како и заемна поврзаност на науката и образованието.

Целите се конкретни, остварливи и мерливи во согласност со расположливите можности и поблиску ги определуваат активностите на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник заради трансфер на знаења, подобрување на постојните и воведување нови технологии и примена на стекнатите сознанија за унапредување на општеството.

II.2. Научно-истражувачки поле

Член 7

Основањето на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник се утврдува согласно Меѓународната стандардна класификација на образованието- МСКОБ (ISCED) на УНЕСКО.

Научно-истражувачките полиња се определуваат според Меѓународната француската класификација на научно-истражувачките полиња (второ ниво) на ОЕЦД, содржана во Францускиот прирачник од 2015 година.

II.3. Просторни услови

Член 8

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник и самостојниот истражувач потребно е да ги исполнат просторните услови, доколку просторот е во функција на потребите за остварување на научно-истражувачката дејност.

Структурата на работниот простор треба да биде соодветна за реализација на научно-истражувачката работа и да ги исполнува урбанистичките, техничко-технолошките, безбедносните и санитарните стандарди.

II.4. Опрема за остварување на научно-истражувачка и стручна дејност

Член 9

Стандардите за опремата се определуваат според научно-истражувачкото поле при што е неопходно да биде обезбедена соодветна опрема за реализација на научно-истражувачката и стручната дејност во согласност со здравствените и безбедносните стандарди.

II.5. Извор на финансиски средства

Член 10

Финансиски средства за основање на научно-истражувачки институции во смисла на овој Правилник и вршење научно-истражувачка дејност се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија и од други извори определени со закон.

II.6. Научен и наставно-научен кадар

Член 11

Научно-истражувачка институција во смисла на овој Правилник може да се основа ако е обезбеден потребен број лица согласно со Законот за научно-истражувачка дејност кои ги исполнуваат условите за избор во научни и наставно-научни звања и кои дале нотарски заверена изјава дека ќе се пријават на конкурсот и дека ќе засноваат работен однос, ако на конкурс бидат избрани.

II.7. Административен и помошно-технички кадар

Член 12

Научно-истражувачка институција во смисла на овој Правилник обезбедува потребен број административен и помошно-технички кадар кој со својата стручна и професионална работа овозможува успешно спроведување на научно-истражувачката дејност и целите за кои се основа научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник.

II.8. Планирање и контрола

Член 13

Заради оставрување на основните задачи и цели, научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник ги планира и контролира резултатите од сите активности во рамките на остварувањето на научно-истражувачката дејност.

Како план за начинот на кој ќе бидат исполнети другите услови кои се утврдени во овој Правилник, научно-истражувачка институција во смисла на овој Правилник донесуваат Програма за период од 3 години и изготвуваат Акционен план за реализација на Програмата.

II.9. Научно-истражувачка и стручна работа

Член 14

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник континуирано создаваат, подготвуваат и реализираат научноистражувачки, стручни и други видови програми, како и национални и меѓународни проекти.

Сознанијата што се стекнуваат преку остварувањето на научно-истражувачка дејност овозможуваат унапредување на науката, технологијата и пронаоѓање практични решенија за општествен развој.

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник поттикнуваат и обезбедуваат услови, научно-истражувачкиот кадар активно да се занимава со научно-

стражувачка и стручна работа и да се грижи за транспарентност во работата и дисеминација на резултатите од истражувањата.

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник вршат и поттикнуваат издавачка дејност.

II.11. Библиотека

Член 15

Библиотеката во научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник по видот и обемот на библиотечниот материјал ја дава потребната и неопходна поддршка на научно-истражувачката дејност од соодветната област.

Библиотечниот материјал го опфаќа целиот печатен, ракописен, аудио - визуелен и дигитален материјал кој се состои од: книги, списанија, весници, видеа, аудио снимки, музички материјал, референтни збирки, картографски материјал, речници, прирачници, енциклопедии, магистерски трудови и докторски дисертации, фотографии, проспекти, каталози, брошури, и други материјали потребни за извршување на научно-истражувачката дејност .

II.12. Информатичко – технички ресурси

Член 16

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник располагаат со информатички и други технички ресурси, кои се во функција на научноистражувачката дејност.

II.13. Јавност во работата

Член 17

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник објавуваат целосни, точни, јасни и достапни информации за својата работа, кои се наменети за јавноста.

III. Нормативи за основање на научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник и за вршење научно-истражувачка дејност

III.1. Нормативи за просторните услови

Член 18

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник обезбедуваат соодветни простории кои со својот капацитет, големина и опрема одговараат на бројот на лица кои се вработуваат, како и на специфичностите за квалитетна реализација на научноистражувачката дејност, и кои во себе вклучуваат:

- а) кабинети за вработениот научен и наставно-научен кадар ,
- б) работни простории за административниот и помошно-техничкиот кадар,
- в) простории за работа на органите и телата,

- г) предавални,
- д) лаборатории, опитни станици (минимум 20 хектари), иновативни центри, сметачки центри,
- ѓ) библиотека и читална,
- е) други заеднички и повеќенаменски простории како што се: сали за состаноци, хигиенски и санитарни јазли, простории за прием на посетители, ходници, магацини, остава, архиви, лифтови, скали и друго.

Член 19

За лицата со посебни потреби, научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник се должни да обезбедат непречен пристап до објектот како и движење во објектот, а притоа да бидат исполнети сите други услови во согласност со законските прописи од оваа област.

Член 20

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник се должни за научниот односно наставно-научниот кадар да обезбедат кабинети, при што еден кабинет може да го делат најмногу двајца вработени. За научните советници/редовните професори треба да има обезбедено посебен кабинет.

Секој кабинет треба да биде опремен со потребната информатичка опрема.

Член 21

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник се должни за административниот и помошно-техничкиот кадар да обезбедат минимум две работни простории.

Член 22

Кога основачот на научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник приложува договор за закуп како доказ за обезбеденост на простор, договорот треба да е склучен најмалку за времетраење од пет години.

III.2. Нормативи за опрема за вршење на научно-истражувачка дејност

Член 23

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник се должни да обезбедат соодветна и специфична научноистражувачка опрема и средства во согласност со научноистражувачката дејност за којашто се основаат, а неопходни за квалитетна функционалност на: лабораториите согласно ISO или други релевантни меѓународно признати стандарди; опитните станици; иновационите центри; сметачките центри; предавалните, како и на компјутерските лаборатории.

Во елаборатот за основање, задолжително се специфицира обезбедената опрема согласно ставот (1) на овој член.

III.3. Нормативи за финансиски средства за вршење на научно-истражувачка дејност

Член 24

Средствата за финансирање на научно истражувачката дејност се обезбедуваат согласно одредбите на Глава XI (членовите 49 – 52-а) и подзаконските акти кои произлегуваат од членот 57 од Законот за научно-истражувачка дејност

III.4. Нормативи за лица избрани во научни и наставно-научни звања

Член 25

Во единиците на универзитетите насочени кон наука (научни институти), во јавните, мешовитите и приватните научни установи треба да е обезбеден потребен број лица согласно Законот за научноистражувачка дејност коишто треба да бидат во редовен работен однос со полно работно време за вршење научноистражувачка работа и компетентни за дејноста за којашто институцијата се основа. Најмалку еден од лицата со докторат на науки треба да биде избран во звањето виш научен соработник/вонреден професор или научен советник/редовен професор.

III.6. Нормативи за административен и помошно-технички кадар

Член 26

Бројот на вработени потребни за извршување на стручни и административни, односно сметководствено-финансиски, правни и други општи работи, како и помошно-технички работи се утврдува на ниво на научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник согласно специфичните потреби за кои институцијата се основа.

Потребниот број на административен и помошно-технички кадар кој е во редовен работен однос, со полно работно време треба да е најмалку до 25% од вкупниот број на лица избрани во научни и наставно-научни звања и лица избрани во соработнички звања.

Член 27

Основачот на научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник за потребите од извршување на работи од областа на одржување на хигиена и обезбедување на објектот и просторните капацитети може да побара да се ангажира специјализирана установа (агенција), ангажирана во согласност со законот, која е регистрирана за извршување на таков вид на услуги.

Во случај основачот да бара ангажирање на специјализирана установа (агенција), тој е должен да ги обезбеди потребните средства за таа намена.

Член 28

Бројот на вработените за одржување на хигиената на објектите, просторните капацитети и опремата се определува врз основа на вкупната површина, со стандардизирање на површината за чистење, по еден извршител на следниов начин:

Простор	Норма по еден работник
Работни простории	500 m ²
Лаборатории сметачки, компјутерски центри и сл.	700 m ²
Санитарни јазли	300 m ²

IV. Библиотека

Член 29

Библиотеката на научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник треба да располага со најмалку 500 библиотечни единици од научноистражувачкото поле за кое се оснива и обезбеден пристап до научно-информативна периодика (списанија) и документација.

Во библиотеките обработката на библиотечниот материјал се врши во согласност со меѓународните стандарди за библиографски опис.

Библиотеките работат со стандарден библиотечен софтвер или системи засновани на универзални машински читливи формати за каталогизација (UNIMARC).

За користење на библиотечниот материјал се донесуваат соодветни интерни акти и упатства.

Член 30

Стручната работа во библиотеките ја вршат библиотекарите на ниво В1 – советник согласно Законот за административни службеници.

Административно-техничките работи во библиотеките ги вршат книжничари на ниво В2 – виш советник согласно Законот за административни службеници.

Бројот на библиотекарите и книжничарите го определува научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник согласно потребите и обемот на библиотечниот материјал.

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник треба да има вработено минимум еден библиотекар со полно работно време.

V. Нормативи за информатичко – технички ресурси

Член 31

Научно-истражувачките институции во смисла на овој Правилник при основањето треба да располагаат со информатичка опрема неопходна за непречено одвивање на научноистражувачката дејност и да имаат обезбедено постојана интернет конекција со соодветен капацитет согласно потребите.

Член 32

Научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник при основањето е должна да обезбеди инсталиран лиценциран софтвер на сите компјутери и да обезбеди соодветна техничка и софтверска заштита за компјутерската опрема, како и сигурност на сите податоци кои произлегуваат од нејзината активност и работење.

VI. Нормативи за јавност во работата

Член 33

Научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник при основањето треба да има своја веб-страница на која се објавуваат акти, документација и информација согласно закон и општите акти на институцијата.

Научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник објавува корисни информации за научно-истражувачките проекти што се во тек, за сознанијата стекнати во веќе спроведени научно-истражувачки проекти, повици за пријавување на истражувачи-

соработници и други информации од јавен карактер корисни за стручната и научна јавност.

VII. Вршење високообразовна дејност во рамките на научно-истражувачките институции согласно овој Правилник

Член 34

Научно-истражувачките институции согласно овој Правилник ја остваруваат високообразовната дејност согласно условите пропишани во чл. 23 од Законот за високото образование при што треба да ги исполнат стандардите и нормативите за вршење високообразовна дејност на втор и трет циклус пропишани со Правилникот за стандарди и нормативи за основање на високообразовни установи и за вршење високообразовна дејност.

VIII. Примена

Член 35

Стандардите и нормативите од овој Правилник треба да се содржани во елаборатот за основање на научно-истражувачката институција во смисла на овој Правилник.

Член 36

Овој Правилник влегува во сила со денот на неговото донесување.

ПРЕТСЕДАТЕЛ
на Националниот совет
за високо образование и
научно-истражувачка дејност

Проф. д-р Тодор Серафимовски, с.р.

ПРИЛОГ 1

КЛАСИФИКАЦИЈА НА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИТЕ ПОДРАЧЈА И ПОЛИЊА
(<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264239012-en.pdf?expires=1650296355&id=id&accname=guest&checksum=958BAA76F6B7FA076D5B478541A097F5>)

Научно-истражувачки подрачја (прво ниво)	Научно-истражувачки полиња (второ ниво)
1. Природни науки	1.1 Математика 1.2 Компјутерски и информатички науки 1.3 Физички науки 1.4 Хемиски науки 1.5 Науки за земјата и сродни науки за животната средина 1.6 Биолошки науки 1.7 Други природни науки
2. Инженерство и технологија	2.1 Градежништво 2.2 Електрично инженерство, електронско инженерство, информатичко инженерство 2.3 Машинско инженерство 2.4 Хемиско инженерство 2.5 Инженерство на материјали 2.6 Медицинско инженерство 2.7 Инженерство на животната средина 2.8 Биотехнологија на животната средина 2.9 Индустриска биотехнологија 2.10 Нано-технологија 2.11 Друго инженерство и технологии
3. Медицински и здравствени науки	3.1 Основна медицина 3.2 Клиничка медицина 3.3 Здравствени науки 3.4 Медицинска биотехнологија 3.5 Други медицински науки
4. Земјоделски и ветеринарни науки	4.1 Земјоделство, шумарство и рибарство 4.2 Сточарство и млекарство 4.3 Ветеринарна наука 4.4 Земјоделска биотехнологија 4.5 Други земјоделски науки
5. Општествени науки	5.1 Психологија и когнитивни науки 5.2 Економија и бизнис 5.3 Образование

	<ul style="list-style-type: none"> 5.4 Социологија 5.5 Право 5.6 Политички науки 5.7 Социјална и економска географија 5.8 Медиуми и комуникации 5.9 Други општествени науки
6. Хуманистички науки и уметности	<ul style="list-style-type: none"> 6.1 Историја и археологија 6.2 Јазици и литература 6.3 Филозофија, етика и религија 6.4 Уметности (уметност, историја на уметност, изведувачка уметност, музика) 6.5 Други хуманистички науки